

بازشناسی ارتباط معناگرایانه سقاخانه‌ها در موقعیت قرارگیری با تاکید بر سقاخانه‌ها

1، دکتر محمد علی آبادی 2. محمدصادق زارع

1- دکتری معماری/دانشگاه شهید بهشتی دانشکده معماری و شهرسازی تهران

2 -موسسه غیر انتفاعی حافظ شیراز / دانشجویی کارشناسی معماری

چکیده

هدف از انتخاب این موضوع مقاله بررسی و شناسایی معماری مذهبی شهر شیراز یعنی سقاخانه‌ها می‌باشد. در این مقاله سعی شده گامی هر چند کوچک در کمک به معماری مذهبی و آیینی فراموش شده این شهر پرآوازه داشته باشیم و همچنین در امتداد بررسی اهمیت و زیبایی این معماری به بررسی سبک‌ها، طرح‌های تزئیناتی و جزییات هر سقاخانه بپردازیم. در این پژوهش سعی در بازشناسی و بررسی ارتباط معناگرایانه سقاخانه‌های شهر شیراز در هر محل را داریم. مقاله حاضر با توجه به ماهیت بحث توصیفی-تحلیلی بوده و بر پایه مطالعات کتابخانه‌ای و نمونه‌های موردی و تحقیقات میدانی شکل گرفته است.

واژه‌های کلیدی: سقاخانه، آثار معماری فراموش شده، سقاخانه‌های شیراز، معماری سقاخانه،

علل پیدایش سقاخانه‌ها:

پس از ورود اسلام به ایران، بروز جنگ امام حسین و یارانش با سپاه یزید در کنار رود دجله و فرات در کربلا، باعث وقوع حوادثی گشت که امام حسین به شهادت رسید و ابوالفضل عباس در ادامه مبارزاتش جهت آوردن آب برای کودکان مجبور به نمایش رشادتهایی در برابر دشمن شد و جان خویش را به گونه‌ای تکان دهنده‌ای در این راه از دست داد. انتقال سینه به سینه این حوادث به هرگونه، خبر از مظلومیت خاندانی می‌داد که گذران جنگی پرخطر برای دفاع از حقوق خود به شیوه‌ی فجیعی به اسارت کشیده شدند و به شهادت رسیدند. اما در ذهن عوام روز به روز بر تنه‌ی اصلی داستان کربلا و امام حسین شاخ و برگ بیشتری می‌رویید. تا آنجا که در ایران کم‌آب، مردم به خاطر همخوانی و شرکت در سرگذشت غمبار امام حسین و ابوالفضل، به تاریخ دیرینه‌ی اهمیت و حرمت آب رنگ و نشان اسلامی زدند و در روند زمان، شوق دیگر آن وقایع را، که فرهنگ سقاخانه نام می‌گیرد بال و پرش دادند. به ویژه داستان آب آوردن ابوالفضل عباس را اعتباری بیشتر بخشیدند تا این‌گونه ستایش و سپاسگزاری خود نسبت به آب در توجه به آن حضرت به نحو بارزی نمایش دهند. نمونه‌های این توجه را در اشعار مرثیه‌ای، داستان‌های دینی، روضه خوانی، تعزیه‌خوانی و نقاشیهای برخی سقاخانه‌ها می‌توان خواند و مشاهده نمود. (سقاخانه‌ها و سنگابهای اصفهان/منصور دادمهر/46)

آب در سقاخانه‌ها:

اولین موضوعی که در بررسی سقاخانه مورد توجه قرار می‌گیرد «آب» است. باید توجه داشت که آب سقاخانه‌ها در نظر مریدان آن يك آب معمولی نیست، بلکه عنصری مقدس و شفای دردهای جسمانی و آرام بخش روح‌های پریشان است. این آب نشان از ایمان و شهادت دارد. یکی از